

ЛІНГВОСТАТИСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІДЮСТИЛЮ ПЕТРА КАРМАНСЬКОГО

Анотація. У цій праці досліджено лінгвостатистичні показники поетичних творів П. Карманського, зокрема розраховано та проаналізовано довжини речень, слів та словоформ. У дослідницькому корпусі систематизовано поезію автора на основі його збірок, публікацій у тогочасних періодичних виданнях та рукописних фондах. Матеріалом дослідження послуговували тексти збірки Петра Карманського «Поезії», виданої в Києві «Українським письменником» в 1992 році, яку вважають однією з найповніших збірок, що містить раніше не видані вірші (загальна кількість віршів у згаданій збірці – 334). Складено перелік з дев'яти найпопулярніших словоформ, які трапляються у вибраних творах письменника це: «і» – 1714 разів, «в» – 1157 разів, «не» – 605 разів, «з» – 532, «на» – 507, «що» – 461, «як» – 429, «я» – 326, «а» – 207. З'ясовано, як змінювався поетичний почерк митця впродовж його життя.

Ключові слова: лінгвостатистика, довжина речення, довжина слова, ідіостиль, Петро Карманський.

THE RESEARCH OF SENTENCE LENGTH, WORDS AND PERIODICITY OF WORD FORMS IN THE COLLECTIONS OF PETRO KARMANSKY

Summary. This work researched the linguostatistical indicators of poetic works of P. Karmansky, in particular the lengths of sentences, words and word forms are comprehensively calculated and analyzed. The following values that characterize the poet's idiosyncrasy are calculated: the number of values (n); maximum value (max); minimum value (min); scope (R); fashion (Mo); median (Md); average ($\bar{X}$); standard deviation (σ); coefficient of variation (V); standard error ($S_{\bar{x}}$); relative error (ϵ). The main object of study of the writer's idiosyncrasy is the language of his works of art, the set of linguistic means that decide the artist as an individual among others. The unified basis of all units of idiosyncrasy is the author's worldview. Therefore, the problem of studying individual style is closely related to the problems of the linguistic picture of the world and the linguistic personality of the writer. P. Karmansky's poetry is an interesting and little-studied phenomenon in Ukrainian literature. In listening to a number of researchers considered the life of P. Karmansky, separately thematic work, characterized by the peculiarities of those who compose his poetics. Instead, the creative work of P. Karmansky did not become the object of linguistic and statistical analysis, which determines the relevance and novelty of the study. The research corpus systematizes the author's poetry is systematized on the basis of his collections, publications in contemporary periodicals and manuscripts. The material of the study was the texts of Petro Karmansky's collection «Poeziy», published in Kyiv by «Ukrayinskyi pysmennyk» in 1992, which is considered one of the most complete collections, containing previously unpublished poems (the total number of poems in this collection - 334). The analysis showed that Karmansky used to use sentences of four words and words of four letters. The list of the nine most common word forms that appeared in Karmansky's selected poems is «і» – 1714 times, «в» – 1157 times, «не» – 605 разів, «з» – 532, «на» – 507, «що» – 461, «як» – 429, «я» – 326, «а» – 207. It turns out how the poetic handwriting of the artist changed during his life. It turns out how the poetic handwriting of the artist changed during his life.

Keywords: linguostatistics, sentence length, word length, idiosyncrasy, Petro Karmansky, Ukrainian poetry of the twentieth century.

Постановка проблеми. Петро Сильвєв-Пєтрович Карманський (відомий також під псевдонімами Петро Гіркий, Лєсь Могильницький, Гілярій Макух) – український поет, перекладач, публіцист, культурний та політичний діяч, літературний критик, творець нового стилю художнього мислення в Україні [11]. П. Карманський увійшов в історію української літератури як автор ліричної драми «З теки самоубійця» (1899), збірок молодомузівського періоду «Ой люді, смутку» (1906), «Блудні огні» (1907) і «Пливем по морю тьми» (1909), збірки політичних сатир «Al fresco» (1917), громадянської лірики «За честь і волю» (Бразилія, 1922) та написаними прозою подорожні записки «Між рідними в Південній Америці» (Відень, 1923) [10]. Проте поезії, що увійшли до названих збірок, – це лише частина всієї спадщини митця.

Основний об'єкт вивчення ідіостилу письменника – мова його художніх творів, сукуп-

ність лінгвальних засобів, які вирізняють митця як індивідуальну особистість з-поміж інших. Об'єднувальною основою всіх одиниць ідіостилу є світобачення автора. З огляду на це, проблема дослідження індивідуального стилю тісно пов'язана з проблемами мовної картини світу та мовної особистості письменника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поезія П. Карманського є цікавим і малодослідженим явищем в українській літературі. У працях низки дослідників розглянуто життєвий шлях П. Карманського, окреслено тематику творчості, з'ясовано особливості тих чи тих складників його поезики. Лише принагідні, надзвичайно стислі зауваги щодо форми вірша автора знаходимо в розвідках М. Євшана [3–5], М. Ільницького [6–9], Л. Голомб [1; 2], а також авторитетних віршознавців І. Качуровського [12] та Н. Костенко [13]. Натомість творчий доробок П. Карманського не ставав об'єктом лінгвоста-

тистичного аналізу, що зумовлює **актуальність та новизну дослідження**. Мета цієї праці – комплексно дослідити лінгвостатистичні характеристики ідіостилу П. Карманського. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- створити дослідницький корпус текстів П. Карманського;
- систематизувати віршовані тексти у створеному корпусі;
- систематизувати й синтезувати загальнотеретичні підходи до вивчення проблем ідіостилу письменника;
- визначити статистичні параметри ідіостилу досліджуваного письменника.

Виклад основного матеріалу. Матеріалом дослідження послуговували тексти збірки Петра Карманського «Поезії», виданої в Києві «Українським письменником» в 1992 році [10], яку вважають однією з найповніших збірок, що містить раніше не видані вірші (загальна кількість віршів у згаданій збірці – 334). Для потреб аналізу створено дослідницький корпус, який було роззначено (використано теги <s> - на початку речення та </s> - в кінці речення; назва твору, епіграф та кому посвячується – теги <mti> та </mti> на початку та в кінці відповідно).

На основі створеного дослідницького корпусу здобуто дані про довжину речень, довжину слів та частотність словоформ. Для кожної досліджуваної одиниці отримано абсолютні та відносні значення частот та складено варіаційні ряди. Отримали такі величини, які характеризують ідіостиль поета: кількість значень (n); максимальне значення (max); мінімальне значення (min); розмах (R); мода (Mo); медіана (Md); середнє ($\bar{X}$); середнє квадратичне відхилення (σ); коефіцієнт варіації (V); стандартна похибка ($S\bar{x}$); відносна похибка (ϵ).

Проаналізуємо значення розподілу довжин речень та слів з усіх 13-ти збірок, які вміщено в книзі [10]. Статистичні характеристики розподілу довжин речень у збірках П. Карманського представлені в табл. 1, довжин слів в табл. 2, рангу частотності словоформ в табл. 3. Для аналізу рангу частотності слів було обрано по одному твору з кожної збірки, а саме: «З теки самоубійця» – «Щаслив, в кого сія зірниця», «Ой люлі, смутку» – «Прийде пора – розтягнесь сумерк ночі», «Блудні огні» – «Снуюсь самотою», «Пливем по морі тьми» – «Шпиталь», «Al fresco» – «Кривавий сміх III», «За честь і волю» – «Лист до галичан», із книжки «Між рідними в Південній Америці» – «Розгублені в лісах хатки», Поза збірками (1914–1929) – «Якби-то можна на стежках життя», «Осінні зорі» – «Якби ти знала, скільки світла й чару», «До СОНЦЯ» – «Як багну я життя тепер, як знаю, що..», Поза збірками (1940–1941) – «Тичині», «На ясній дорозі» – «Ні, не самотній жив ти межі нами» та 3 останніх віршів – «Франко і діти».

З аналізу випливає, що найчастіше речення однієї довжини трапляється 1114 разів. Це речення довжиною 4 і належить до збірки «Осінні зорі». Такий показник є досить передбачуваним, адже збірка містить найбільшу кількість віршів – 72. За значенням Моди (Mo) можна зрозуміти, що це найчастіша довжина речень, яка наявна в усіх збірках. Проте середня довжина речення становить 5,02.

Таблиця 1

Статистичні характеристики довжин речень у збірках П. Карманського

Характеристика	Значення
Кількість значень (N)	42268
Максимальне значення (max)	1114
Мінімальне значення (min)	1
Розмах (R)	1113
Мода (Mo)	4
Медіана (Md)	13
Середнє ($\bar{X}$)	5,02
Середнє квадратичне відхилення (σ)	3,52
Коефіцієнт варіації (v)	0,7
Стандартна похибка ($S\bar{x}$)	0,093
Відносна похибка (ϵ)	0,036

Таблиця 2

Статистичні характеристики довжин слів у збірках П. Карманського

Характеристика	Значення
Кількість значень (N)	38431
Максимальне значення (max)	1100
Мінімальне значення (min)	1
Розмах (R)	1099
Мода (Mo)	4
Медіана (Md)	7,5
Середнє ($\bar{X}$)	4,53
Середнє квадратичне відхилення (σ)	2,49
Коефіцієнт варіації (v)	0,55
Стандартна похибка ($S\bar{x}$)	0,068
Відносна похибка (ϵ)	0,03

Аналіз розподілу слів у всіх збірках П. Карманського показав, що найчастіше використовується слово довжиною 4, а середня довжина слова – 4,53. Найчастіше слово однієї довжини трапляється 1100 разів, ця довжина становить 4, а збірка, до якої належить ця частота – «Осінні зорі».

Таблиця 3

Статистичні характеристики рангу частотності словоформ у вибраних віршах П. Карманського

Характеристика	Значення
Кількість значень (N)	19162
Максимальне значення (max)	2068
Мінімальне значення (min)	1
Розмах (R)	2067
Мода (Mo)	1
Медіана (Md)	14
Середнє ($\bar{X}$)	1,82
Середнє квадратичне відхилення (σ)	4,79
Коефіцієнт варіації (v)	2,48
Стандартна похибка ($S\bar{x}$)	0,127
Відносна похибка (ϵ)	0,138

Аналіз засвідчує, що найбільше унікальних словоформ трапляються 2068 разів, а саме в збірці «Осінні зорі», вірш «Якби ти знала, скільки світла й чару». Також зі значення Мода (Mo) зро-

зуміло, що у віршах все ж таки переважають унікальні словоформи.

Також було отримано перелік з дев'яти словоформ, які найчастіше трапляються у вибраних віршах П. Карманського. Результат наведено в табл. 4.

Таблиця 4
Перелік найчастіших словоформ,
які трапляються в вибраних віршах
П. Карманського

Словоформа	Частота
і	1714
в	1157
не	605
з	532
на	507
що	461
як	429
я	326
а	207

Як бачимо, топ складають короткі слова, які належать до таких частин мови як сполучник, частка та займенник.

Висновки. У цій праці було зроблено лінгвостатистичний аналіз однієї з найповніших збірок П. Карманського «Поезії», до якої також входять раніше неопубліковані поезії автора. Для потреб дослідження було створено дослідницький корпус, на основі якого було зібрано дані про довжину речень, довжину слів та частотність словоформ. Отже, з аналізу здобутих статистичних характеристики випливає, що ідіослиль П. Карманського характеризується використанням речень з чотирьох слів та слів з чотирьох літер. Найпопулярніші словоформи, які трапляються у вибраних творах письменника – це короткі слова, які належать до таких частин мови як сполучник, частка та займенник.

Виявлення статистичних характеристик особливостей творів Петра Карманського потребує додаткових досліджень та розширення кількості статистичних показників.

Список літератури:

1. Голомб Л. Митець незвичайної долі. Карманський П. Ой люлі, смутку. Поезії. Ужгород, 1996. С. 3–22.
2. Голомб Л. Петро Карманський: Життя і творчість : монографія. Ужгород : Гражда, 2010.
3. Євшан М. Петро Карманський (З нагоди нової збірки творів). ЛНВ. 1909. Т. 46. Кн. 6. С. 536–538.
4. Євшан М. Петро Карманський (Проба его характеристики). На розсвіті. 1907. № 2. С. 6–8.
5. Євшан М. Петро Карманський. Критика. Літературознавство. Естетика. Київ : Основи, 1998. С. 175–180.
6. Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Працької школи». Львів, 1995.
7. Ільницький М. Краси свічачо. Розсипані перли: Поети «Молодої Музи». Київ, 1991. С. 5–17.
8. Ільницький М. Поезія смутку. Карманський П. Дорогами смутку і змагань. Вибрані поезії. Львів : Каменяр, 1995. С. 3–22.
9. Ільницький М. Ранній український модернізм: польська рецепція. Слово і час. 2008. № 3. С. 61–62.
10. Карманський П. С. Поезії / Упоряд., вступ. слово і прим. В. І. Лучука. Київ : Укр. письменник, 1992.
11. Карманський Петро Сельвестрович. Режим доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE_%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
12. Качуровський І. Строфіка. Київ : Либідь, 1994. 272 с.
13. Костенко Н. Українське віршування ХХ століття : навч. посібник. 2-ге вид. випр. та доповн. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006.

References:

1. Holomb L. (1996). Mytets' nezvychnoyi doli. Karmans'kyu P. Oy lyuli, smutku. Poeziyi [An artist of unusual destiny. Karmansky P. Oh luli, sorrow. Poetry]. Uzhhorod, pp. 3-22.
2. Holomb L. (2010). Petro Karmans'kyu: Zhyttya i tvorchist': monohrafiya [Petro Karmansky: Life and work: a monograph]. Uzhhorod: Grazhda.
3. Yevshan M. (1909). Petro Karmans'kyu (Z nahody novoyi zbirky tvoriv) [Peter Karmansky (On the occasion of a new collection of works)]. LNV, T. 46, B. 6, pp. 536–538.
4. Yevshan M. (1907). Petro Karmans'kyu (Proba yeho kharakterystyky). Na rozsviti [Peter Karmansky (Test of his characteristics). At dawn], no. 2, pp. 6–8.
5. Yevshan M. (1998). Petro Karmans'kyu. Yevshan M. Krytyka. Literaturoznavstvo. Estetyka [Petro Karmansky. Criticism. Literary Studies. Aesthetics]. Kyiv: Osnovy, pp. 175–180.
6. Ilnytskyi M. (1995). Vid «Molodoyi Muzy» do «Praz'koyi shkoly» [From the Young Muse to the Prague School]. Lviv.
7. Ilnytskyi M. (1991). Krasy svichado. Rozsypani perly: Poety «Molodoyi Muzy» [The beauty of the candle. Scattered Pearls: Poets of the Young Muse]. Kyiv, pp. 5–7.
8. Ilnytskyi M. (1995). Poeziya smutku. Karmans'kyu P. Dorohamy smutku i zmahan'. Vybrani poeziyi [Poetry of sorrow. Karmansky P. Roads of sorrow and competition. Selected poetry]. Lviv: Kameniar, pp. 3–22.
9. Ilnytskyi M. (2008). Ranniy ukraiyins'kyu modernizm: pol'ska retseptsiya [Early Ukrainian modernism: Polish reception]. Slovo i chas, no. 3, pp. 61–62.
10. Karmansky P. (1992). Poeziyi [Poetry]. Ordered, introductory word and notes Luchuk V. Kyiv: Ukrayinskyi pysmennyk.
11. Karmansky Petro Selvestrovych. Access mode: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE_%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
12. Kachurovskiy I. (1994). Strofika [The stanza]. Kyiv: Lubid.
13. Kostenko N. (2006). Ukrayins'ke virshuvannya XX stolittya [Ukrainian poetry of the twentieth century]. Tutorial vol. 2. Kyiv: «Kyiv University».